

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *L.M.*

Cím: *Az aquincumi ásatások.*

Forrás: *Pesti hírlap.*

Bp.

(Hely)

1913 VII/16

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Ok

Osztályozás

Tárgy

902.6

Hely

Idő

"1913"

Személy

Az aquincumi ásatások.

(Ujabb leletek. — A muzeum helyszüke.)

Tavaly kezdődtek meg azok az ásatások, amelyek teljes egészében elénk varázsolják Aquincum városát és annak viszonyait. A fővárosi gázgyár óbudai építkezése tette szükségessé a sürgős ásatási munkálatokat és ennek köszönhető, hogy nagy lépésben haladt előre Aquincumról szóló ismeretünk. A már feltárt területek mellett, melyek a szentendrei vicinális mellett terülnek el az u. n. Pap-földön az ásatásokat teljesen befejezték. Ekkor kiderült, hogy a város a mai gázgyár frontjáig terjedt. A lakóházak dacára primitív építőanyaguknak elsőrangú kulturáról tanuskodnak. Hogy itt a város külterületéről van szó, azt abból lehet megállapítani, hogy kövezett utcákat már nem lehetett találni, ellenben itt találták meg a temetőt. A rómaiak csupán városon kívül temetkeztek és ez teszi fontossá e leleteket. Az ujonan feltárt területet azonban sietve be kellett temetni, mivel ide tervezték a gázgyári munkások házeit. Ez a körülmény figyelembe veendő, mivel ez szükségessé teszi a meglévő és a földszínen levő emlékek intenzívebb őrzését.

Ezzel most már lehetetlenné vált a Duna felé terjedő ásatás, ami viszont nem zárja ki a további ásatási lehetőségeket a Római-fürdő és a Csillaghegy felé. Dr. Kuzsinszky Bálint egyetemi tanár, Aquincum legkiválóbb ismerője, már Rómában a III-ik nemzetközi archaeológiai kongresszuson kijelentette, hogy Aquincumról való nézeteinket a legujabb ásatások miatt erősen meg kell változtatnunk. Ugyanis mint ő maga is kijelentette: „eddig az volt a hit, hogy az eddig kiásott rész a katonaváros, a

katonai tábor mellett alakult városrész, melyben a veteránok, a katonai családok, a katonaság szükségleteit ellátó kézművesek és kereskedők laktak. Bebizonyult azonban, hogy a táborhely az akkor még a budai oldallal összefüggő hajógyári sziget, a Dunaág mai helye és a szigettel szemközt fekvő part volt s ettől délre ideiglenes hajlékok formájában, majd pedig kőből épült a katonaváros. Ezekről a helyekről kiásott romokban ott van a légió jelvénye a bélyeges téglákon, mely nélkül a római katonák nem építettek semmit. Nem látható ilyen nyom az amfiteátrum tiz feliratos köve közül egyen sem s így ebből meg kellett állapítanunk, hogy ezt nem katonák építették, holott régebben ez volt a feltevésünk.“

Nagy jelentőségű és nagy eredményeket kell várni attól a felfedezéstől, amelyet szintén Kuzsinszky tett. Észrevette, hogy a Király-hegy nevezetű épülettömb, amely a Lajos-utca és a Határ-utca keresztezése mellett áll és amely sajtószerű félkör alakban csoportosul, mintha egy régi kör épület alapjain támadt volna fel. Ezeket a házakat Kuzsinszky biztatására a főváros megvásárolta abból a célból, hogy itt az ásatások után sétateret ültet. Kuzsinszky véleményét nagyban megerősíti az a tény, hogy az épületben levő pincék falai sziklaszilárdak, míg a fellette álló házak nagyon is törekeny anyagból készültek.

Ezek a kutató munkálatok már is rengeteg anyagot, — még pedig nagyrészt értékeset vetettek a felszínre. Szobrok, pénzék, siremlékek, háziesszközök, kultusztárgyak, feliratos kövek és okmányok oly nagy tömegben kerültek felszínre, hogy az ásatási területen levő muzeum már egyáltalán nem képes felvenni azokat. Ezzel természetesen szorosan

összefügg, hogy felvetődött, illetve ismét aktuális lett az aquincumi muzeum új felépítése, amelyet Kuzsinszky csekély 20 esztendeje sürget.

A mai aquincumi muzeum a „Székesfővárosi Muzeum“-nak egyik része. 1888-ban keletkezett és 1894-ben kapta mai épületét. Hogy mi volt már akkor erről a szörnnyuzeumról a vélemény, arra nézve álljon e helyen Kuzsinszky Bálint akkori hivatalos véleménye:

„A fővárosi tanács határozatára a főváros mérnöki hivatala bizatott meg a tervek elkészítésével. Ezek elkészültek, de sajnos, anélkül, hogy az épület sajtószerű rendeltetésére kellő figyelem fordított volna és mikor a régészeti bizottságnak bemutatták, opportunisztikus szempontból többé nem volt ajánlatos azoknak módosítása. Eredetileg az épület besztása aként volt tervezve, hogy az előcsarnokban (pronaos) a feliratos és sculptrális emlékek állítottak volna fel. Az elfogadott terv szerint azonban a pronaos nem szélesebb két méternél. Már pedig csak a tavalyi évben az ilyen leletek száma negyvennél többre rugott.

A muzeum összes építési és berendezési költsége 22 ezer koronába került, ami tisztán mutatja, hogy senkinek esze ágában sem volt egy nagyobb szabásu muzeumnak felépítése. Most azonban a helyzet lényegesen megváltozott. Oly nagy a helyhiány, hogy pl a most megejtett ásatások anyagát zsufoltan kellett beraktározni a muzeum középtárlóiba. Ebből következik persze, hogy az egyes tárgyakat megtekinteni is alig lehet. A megtekintést a zsufoltáson kívül még tetözi az is, hogy az ablakok bámulatosan kicsinyek és ennek megfelelően a világítás olyan rossz, hogy a tárgyakat egymástól megkülönböztetni

csak legfőlebb déli napnál lehet. A pronaos szük volta már a megépítésnél panaszra adott okot. Mennyivel több panasz lehet erre most! A siremlé-

keket és sculpturális emlékeket már réges-régen nem lehet a proanosban elhelyezni. Szabad ég alatt egymás tetejébe hordva várják ezek a megváltó új muzeumépületet.

Az új muzeum terve Kuzsinszky kétségbeesett sürgetésére végre ismét aktuális lett. Az új terv az, hogy a mai muzeum épületét meghagyják és csupán két új szárnyat fognak hozzá építeni az épület gázgyár felőli oldalán, a mai főtengelyhez merőlegesen. Nem rokonszenvezünk ezzel a tervvel, meggyőződésünk, hogy ez a helyszükén nem segít, ellenben tökéletesen elrontja, — az ugysem nagyon szép mai épületet is.

A muzeumi kérdéseket különben most megfelelő komolysággal akarják megoldani. A Városi Muzeumot el akarják választani az Aquincumi Muzeumtól és mindkettőt hivatásukhoz képest akarják felépíteni és szervezni. Az új terv szerint a Városi Muzeum igazgatója egy fiatal, tudományos körökben előnyösen ismert levéltáros lenne, Kuzsinszky ezután csupán az Aquincumi Muzeumot vezetné.

A romtelepről lévén szó, ismét fel kell, hogy hívjuk illetékes köreink figyelmét azokra a rettenetes állapotokra, amelyek az ott található fabódékban vannak. Kis vasrácsos ablakaik és piszkos külsejük a szemlélőre visszataszító benyomást tesznek. Gondolom, a modern archaeológia szolgálatában vannak különb védelmi eszközök is. Ezeknek ujjápótlása most már igazán elsőrangú szükséglet és kívánatos, hogy ez nemsokára meg is történjék.

És végül ne felejtjük el megemlíteni, aminek egyetlen, Aquincumot tárgyaló cikkből sem szabadna hiányoznia, -- a rettenetes közlekedést, mely okozza, hogy a romhelyeket a fővárosiak egyáltalában nem keresik fel. A közuti villamos óbudai vonalát ide terjeszthetné ki és nem ártana, ha a Duna-Gőzhajózási Társaság propellert járatna ide. Most, hogy itt egy egész új lakótelep keletkezik, a közlekedési hiányok is sürgősen szanálандók.